

FORMULA ALEGERII PARTENERULUI DE VIAȚĂ

Ina CRASNOJON-LABA

Catedra Psihologie Aplicată

The spouse choice is an important decision, a result of a complex process, which is not always perceived and objective, based especially on awareness of feelings, but essentially influenced by parents, friends, and society. If in the archaic and traditional societies, marriage was a very prosaic business that met the interests of the family, now, because of economic, political, socio-cultural factors, the choice of a life partner is becoming more a problem of the concerned individual. Whether we admit it or not, each of us made a list, most frequently imaginary, with the potential qualities of a person who could be beside us, a list that refers to appearance, financial status, personality features, beliefs and values. Most often we tend to be attracted to people with interests and values close to ours.

Alegerea partenerului de viață este o decizie importantă, un rezultat al unui proces complex, care nu întotdeauna este perceput și obiectivabil, bazat în special pe conștientizarea propriilor sentimente, dar influențat esențial de părinți, amici, societate. Această alegere este una dintre cele mai importante pe care le realizează individul în viața sa și care se reflectă asupra tuturor sferelor vieții sale, asupra modului de viață, cu toate că nu este exclusă nici alegerea profesiei, a locului de trai, a tipului de activitate etc.

Alegerea viitorului partener de viață este influențată de un șir de factori, printre care se enumeră imaginea partenerului ideal, care este mai mult sau mai puțin percepută, însă prezentă la fiecare dintre noi. La crearea acestui model contribuie experiența personală, experiența obținută în familia de origine, stereotipurile sociale și idealul care există în grupul de persoane a căror opinie este importantă pentru subiectul în cauză.

În cazul în care modelul real se deosebește radical de modelul ideal, iar așteptările de la viața de cuplu nu s-au realizat, atunci în relația de cuplu intervine perioada de criză. Din acest considerent, cu cât mai atenți vor fi tinerii în momentul alegerii partenerului de viață, cu atât viața de cuplu va fi mai armonioasă.

Dacă în societățile arhaice și tradiționale mariajul era o afacere ce satisfăcea interesele foarte prozaice ale familiei, tribului ca întreg, actualmente, datorită factorilor economici, politici, socioculturali, alegerea partenerului de viață este din ce în ce mai mult o problemă a individului în cauză.

Frecvent, înainte de mariaj, tinerii și tinerele trec prin perioade de incertitudine. Se confruntă cu întrebări de genul „există cineva potrivit pentru mine?”, „el/ea este potrivit(ă) pentru mine?”, „oare pot fi fericit(ă) cu ea/el în viața de cuplu?”. Tinerii se străduie să-și asigure o viață conjugală cât mai armonioasă, să evite alegeri greșite sau singurătatea. Uneori chiar și-ar dori să existe o rețetă pe care s-o urmeze, pentru a ajunge la finalitatea dorită – o viață de cuplu împlinită.

Deseori, mitul „sufletul pereche”, atât de propagat în societate, mai cu seamă în filme, creează așteptări irealizabile de la partener, de la relația propriu-zisă. În momentul în care tindem să credem într-un asemenea mit, ajungem să ne așteptăm ca viitorul soț/soție să dispună de aceleași preferințe ca și noi, să ne citească gândurile, să fie mereu cu bună dispoziție și în formă.

Trăim într-o societate modernă în care persoanele se căsătoresc cu cine doresc, dar sunt situații în care tinerii, părinții, rudele, prietenii etc. intră în alertă. Încearcă să-i facă cunoștință cu diferite persoane de sex opus, ca în nici un caz fata mamei să nu rămână „fată bătrână” (același lucru și în cazul băieților). Fără ca cei doi să se cunoască prea bine, lucrurile sunt aranjate pe la spate, iar tinerilor nu le rămâne decât să pronunțe „da” în fața altarului.

Se consideră că în momentul deciziei de a se căsători, sau atunci când acceptă că persoana de alături este „alesul/aleasa”, oamenii trec prin trei modalități diferite de a distinge: filtrul rațional, filtrul emoțional și filtrul înțelegerii.

Conform cercetărilor realizate, bărbații își aleg parteneri corespunzător următoarelor criterii: vârstă, fertilitate, trăsături cât mai feminine, buze pline și un ten curat, iar femeile își aleg partenerii cu umeri lați, atletici, potenți sexual, cu trăsături masculine clar conturate, capabili să se descurce în viață, să le susțină și să fie inteligenți.

Primul studiu referitor la alegerea partenerului a fost realizat în 1985, de către psihologul american David Buss. El a analizat criteriile de selecție în alegerea partenerului de viață pe un eșantion de 10000 de persoane.

Subiecții au selectat din 18 caracteristici cele mai apropiate de ei. Toate răspunsurile au reflectat alegerea partenerului care oferă stabilitate emoțională, financiară, dragoste și o carieră.

Mai mulți cercetători americani de la Universitatea California din Los Angeles (UCLA) au încercat să afle ce îi determină pe oameni să fie atrași sexual de anumite persoane și ce îi face pe oameni să simtă că au găsit exact persoana potrivită. Conform teoriei selecției sexuale, oamenii intră în competiția pentru alegerea partenerului la fel ca și animalele sau păsările. Deci, formula atracției găsită de cercetători este aceea că ne îndrăgostim de anumiți oameni datorită unui set de gene, care ne stimulează să căutăm oameni compatibili cu aceste seturi de gene. Primul simptom, care denotă că ne potrivim cu o careva persoană și că genele sunt compatibile, este mirosul, fără ca noi să conștientizăm acest lucru. De asemenea, s-a demonstrat că bărbații sunt atrași mai mult de partenerii lor în perioada de ovulație.

La etapa actuală, satisfacția sexuală poate fi obținută și în afara căsniciei, copiii nu mai reprezintă rațiunea de a fi și, din aceste motive, criteriile opțiunii maritale s-au modificat, cele de tip socioafectiv, de comunicare și autorealizare înlocuindu-le pe cele de tip rațional-instituțional.

Femeile nu se mai mulțumesc cu statutul de casnică și de „roabă” a soțului; ele așteaptă susținere în deciziile pe care le iau, respect, prietenie, satisfacție sexuală și libertatea de a-și face o carieră.

Bărbații nu mai sunt singurii care își asigură financiar familia, ei își divizează responsabilitățile cu partenera și deciziile le iau împreună. Deseori ei preiau chiar și o parte din sarcinile casnice ale soției.

Philippe Rushton, realizând un studiu, a conchis că „oamenii preferă oameni care le seamănă – extravertiții preferă extravertiți, tradiționaliștii – tradiționaliști”.

Alegerea partenerului în funcție de criterii genetice are la bază și o dorință neconștientizată de a apăra propria moștenire genetică.

Căsătoria cu parteneri care ne sunt asemănători ca structură genetică este motivată de dorința noastră de a asigura continuarea în timp a propriei matrice genetice. Totuși, Rushton menționează că „similaritățile genetice sunt doar unul dintre numeroasele criterii după care ne alegem partenerul”.

Totuși, cum ne alegem persoana potrivită pentru o viață conjugală armonioasă? Pentru a face o alegere logică, ar fi bine să știm ce anume dorim.

Psihologul evoluționist Peter Todd de la Indiana University și Geoffrey Miller de la University of New Mexico au realizat o simulare pe computer pentru a determina care sunt șansele ca o persoană să-și găsească partenerul potrivit dintr-un număr mare de parteneri. Rezultatele au arătat că oamenii își aleg partenerii în primul rând după gradul de atractivitate și abia mai târziu încearcă să afle dacă corespund anumitor criterii.

Fie că recunoaștem sau nu, fiecare dintre noi întocmim o listă, cel mai frecvent imaginată, cu potențiale calități ale persoanei care s-ar putea situa alături de noi, listă referitoare la aspectul exterior, starea financiară, trăsături de personalitate, credințe și valori. De cele mai dese ori avem tendința de a fi atrași de persoane cu interese și valori apropiate de ale noastre.

Ne simțim atrași de indivizii frumoși nu doar din considerentul că interacțiunile cu ei sunt agreabile, profitabile, dar și pentru că îi apreciem a fi inteligenți și sensibili. Frecvent avem tendința de a proiecta frumuseții fizice trăsături pozitive de personalitate.

Sunt însă și excepții. Cercetările au dovedit că importanța similarității este de necontestat, deoarece suntem mult mai mulțumiți sufletește în cazul în care alături de noi se află o persoană ce ne aprobă și ne împărtășește opiniile, decât atunci când trebuie să oferim explicații cuiva pentru a-l convinge de valorile noastre.

Analizând cuplurile din jurul nostru, al celor pe care îi întâlnim aleatoriu pe stradă, tindem să menționăm că la o bună parte din ele se observă o oarecare asemănare între parteneri, fie în ceea ce privește aspectul fizic, fie în plan profesional, intelectual, al valorilor și normelor personale.

Dan Byrne și colaboratorii săi au studiat relația dintre similaritatea atitudinilor și atracția interpersonală. Realizând experimentul în condiții de laborator, au conchis că cele mai multe răspunsuri au demonstrat că oamenii erau atrași mai mult de persoana imaginată cu care împărtășeau atitudini asemănătoare.

A dispune de idei similare cu o altă persoană ne face să ne simțim mult mai bine și mai apropiați de ea.

Freud menționa, în eseul său din 1914 „Pentru a introduce narcisismul”, că ne alegem partenerul sexual în cadrul cuplului în două modalități:

- a) narcisică – îi alegem pe cei care ne sunt asemenea nouă, ba chiar mai mult, partenerul reprezintă propria persoană sub un anumit aspect;
- b) prin anaclisis – suntem atrași de cei care prezintă modelul figurilor parentale care ne-au oferit îngrijire și protecție când eram copii.

De obicei, alegerea partenerului reprezintă o combinație între cele două modalități.

O echipă de cercetători condusă de profesorul Tamas Bereczkei, psiholog evoluționist în cadrul Universității din Pecs, a elaborat un studiu care demonstrează că femeile tind să se îndrăgostească de bărbații care au chipul asemănător cu cel al taților lor, pe când bărbații au tendința de a alege femei care seamănă mamelor lor. Investigatorii au măsurat, la 312 subiecți din 52 de familii din Ungaria, 14 proporții faciale, precum: grosimea buzelor, mărimea nasului și lățimea pomeților. Rezultatele au relevat că bărbații și soriile lor au mai multe trăsături asemănătoare, în special în zona nasului și a ochilor; în timp ce între femei și soacrele acestora există similitudini la nivelul buzelor și al bărbiei.

Cercetătorii de la Universitatea din Oxford au susținut că atât femeile, cât și bărbații își aleg partenerul gândindu-se la moștenitori. Femeile vor ca partenerul să fie atractiv, în timp ce bărbații caută femei fertile. Pe de altă parte, femeile caută bărbați frumoși pentru a avea copii frumoși.

Iolanda Mitrofan a enumerat câteva criterii de alegere a partenerului conform unor autori:

- a) criteriile psihomorfologice – persoanele de talie redusă sau de talie ridicată au tendința de a se căsători între ele mai frecvent decât la întâmplare (Pearson);
- b) asemănarea între soți în ceea ce privește forma mâinilor, lungimea antebrațului, a degetelor, culoarea ochilor, părului și pigmentația pielii (M.Smith);
- c) frecvența mariajelor „asortative” între persoane cu tulburări psihice, având predispoziții similare în a interacționa patologic (Nielsen);
- d) în general, persoanele cu deficiențe similare (surdomuți, orbi) se căsătoresc între ele;
- e) o corelație ridicată între nivelul de inteligență al soților.

La etapa actuală, una dintre cele mai cunoscute teorii care reprezintă un model al alegerilor maritale ca procesualitate multifactorială este teoria stimul-valoare-rol, dezvoltată de B.Murstein. El susține că acest model cuprinde trei stadii succesive în adoptarea deciziei maritale:

- ✓ la primul stadiu, centrarea partenerilor este pe stimulii ce îi reprezintă pe fiecare; impresiile pe care partenerii și le fac în legătură cu atractivitatea fizică, statutul lor social sunt determinanții cei mai importanți în atracția reciprocă;
- ✓ în cel de-al doilea stadiu, centrarea este pe sistemul valorico-atitudinal; persoanele descoperă dacă atitudinile și credințele lor sunt compatibile. Compatibilitatea valorilor și credințelor acționează ca un factor puternic atât în atracția față de un partener, cât și în decizia de a se implica într-o relație de durată cu acesta;
- ✓ în cel de-al treilea stadiu, focalizarea este pe compatibilitatea nevoilor de rol, adică fiecare individ se întrebă și încearcă să testeze în ce măsură celălalt îi poate satisface nevoia și aspirația de a avea în el un iubit, un prieten.

În concluzie tindem să menționăm că alegerea partenerului conjugal reprezintă o etapă foarte importantă pentru fiecare om, deoarece, în funcție de compatibilitate, similaritatea gândirii, putem să identificăm persoana potrivită alături de care să constituim o familie stabilă, un mariaj de durată.

Bibliografie:

1. Coleman apud Mitrofan I., Ciupercă C. Psihologia vieții de cuplu. - București: Sper, 2002.
2. Fremont W., Fremont T. Formula pentru o familie unită. - Timișoara, 1993.
3. Iluț P. Sociopsihologia și antropologia familiei. - Iași, 2005.
4. Mitrofan N. Dragostea și căsătoria. - București: Editura Științifică și Enciclopedică, 1984.
5. Mitrofan I., Ciupercă C. Incursiune în psihosociologia și psihosexologia familiei. - București: Press Mihaela SRL, 1998.
6. Mitrofan I., Ciupercă C. Psihologia relațiilor dintre sexe. - București, 1997.
7. Mitrofan N. Cuplul conjugal. Armonie și dezarmonie. - București, 1989.
8. Mitrofan I., Mitrofan N. Elemente de psihologia cuplului. - București, 1996.
9. Nuța A. Suprafața și adâncimile cuplului. - București: Sper, 2002.
10. Бендас Т. Гендерная психология. - Питер, 2006.
11. Ильин Е. Дифференциальная психофизиология мужчины и женщины. - Питер, 2007.
12. Ковалёв С. Психология современной семьи. - Москва, 1988.

Prezentat la 18.11.2011